

Kodakondsuse seaduse, Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja
riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirja juurde
Lisa

Kooskõlastustabel

Esitaja/märkuse sisu	Märkuse arvestamine/mittearvestamine
Justiits- ja Digiministeerium Katariina Kärsten, Katariina.Karsten@justdigi.ee, +372 5388 8918 Alar Teras Helen Uustalu	<i>Tagasiside edastatud Justiits- ja Digiministeeriumile e-kirja teel 08.01.2026.</i>
1. Seletuskirjas on märgitud, et seadus jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril, et jõuaks teha PPA infosüsteemides muudatustega kaasnevad infotehnoloogilised arendused. Palume seletuskirjas täpsustada, milliseid PPA infosüsteeme on silmas peetud. Arvestades, et kodakondsuse andmise menetluses töödeldakse ka isikuandmeid, siis palume täpsustada, milles infotehnoloogilised arendused seisnevad, milliste seadustega on need andmekogud reguleeritud ning kas nendest muudatustest tulenevalt tuleb muuta ka mõne andmekogu põhimäärust. Kui jah, siis tuleb seletuskirjale lisada põhimääruse muutmise kavand. Palume seletuskirja 7. osas välja tuua ka vajalike arendustööde hinnanguline maksumus.	<u>Arvestatud</u> Seletuskirja täiendatud infotehnoloogiste arendustööde kirjeldusega ja selgitusega maksumuse kohta. Andmekogu põhimäärus muutmist ei vaja.
2. Eelnõu § 1 p 7 (KodS § 24 lg 1) – muudatuse kohaselt ei saa edaspidi esitada kodakondsusest vabastamise taotlust Eesti välisesindusele. Seletuskirja kohaselt on muudatus seotud Välisministeeriumi ette valmistatava konsulaarseaduse (KonS) muudatusega, milles plaanitakse oluliselt vähendada välisesindustes pakutavate konsulaarteenuste valikut. Kuivõrd eelnõus plaanitud säte on sisult tihedalt seotud viidatud KonS muudatustega, palume kaaluda sätte lisamist kõnealusesse KonS muutmise seaduse eelnõusse. Nii on tagatud, et sisult seotud muudatused menetletakse ja jõustuvad samal ajal. Sama märkus ka eelnõu § 3 p 1 ja 2 kohta (RLS § 35 lg 2 ja § 270 lg 2).	<u>Selgitus</u> Kaalutud on sätete lisamist KonS-i muutmise eelnõusse, kuid otsustati jätta sätted ümber tõstmata. KodS reguleerib kodakondsusest loobumise taotluse menetlust sisuliselt ehk teenus kui selline on reguleeritud KodS-is. KonS aga loetleb välisesinduse ülesanded, milleks on muu hulgas ka selle teenuse vahendamine. Selle loogika järgi on KodS-is õiguslik alus teenuse olemasolule, KonS kõigest täpsustab välisesinduse volitusi teenuse vahendamiseks. Nii KonS-i kui ka KodS-i muudatused on kavandatud jõustuma samal ajal (mõlemad eelnõud 01.01.2027).
3. Palume arvestada käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.	<u>Arvestatud</u>
4. Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist	<u>Arvestatud</u>

kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.	
Rahandusministeerium Virge Aasa, 5885 1493, Virge.Aasa@fin.ee Marju Saar, 5885 1438, Marju.Saar@fin.ee	<i>Tagasiside edastatud Rahandusministeeriumile e-kirja teel 08.01.2026.</i>
Eelnõu seletuskirja 7. osas on välja toodud, et Politsei- ja Piirivalveametile võivad kaasneda infosüsteemi arendamisega seotud kulud, mis kaetakse Siseministeeriumi valitsemisala eelarvest. Vajadusel tullakse lisataotlusega RES/RE protsessi. Palume välja tuua tekkivate kulude arvestuse alused, mis praegu on seletuskirjast puudu.	<u>Arvestatud</u> Seletuskirja täiendatud infotehnoloogiste arendustööde kirjeldusega ja selgitusega maksumuse kohta.
Politsei- ja Piirivalveamet Marina Kadak, 6123598, marina.kadak@politsei.ee	<i>Tagasiside edastatud PPA-le e-kirja teel 08.01.2026.</i>
1. PPA on seisukohal, et alaealiste laste regulatsioon vajab põhjalikumat üle vaatamist ja muutmist, s.o korrastamist, mitte selle pidevat täiendamist järjekordsete eranditega. Seetõttu ei toeta PPA uute täiendavate erisuste loomist. Teeme ettepaneku kogu alaealiste regulatsiooni üle vaadata ning korrastades seda viisil, kus laste ebavõrdne kohtlemine viiakse minimaalsele tasemele või kaotatakse ebavõrdsuse üldse ära. Praeguse kehtiva regulatsiooni kohaselt (KodS §-de 13 ja 14 kohaselt) oleme loonud olukorra, kus oleme erineva taustaga alaealised pannud vägagi ebavõrdsetesse olukordadesse. Ebavõrdsus seisneb nii alaealiste laste vanuses (mõne sätte puhul võimaldame soodsamatel tingimustel kodakondsuse andmist kuni 15. a lastele, teise sätte puhul jällegi kuni 18. aastate lastele) või vanemate taustas (kord sobib, et vanem on Eesti püsi elanik, teinekord aga alaline elanik). Lisaks teatud juhtudel nõuame teise vanema nõusolekut, siis jällegi ei nõua jne. Seetõttu oleme seisukohal, et kogu alaealiste regulatsiooni vajab põhjalikumat analüüsi ja korrastamist ning ühtlustamist minimaliseerimaks seni kehtivat laste ebavõrdsust, mitte suurendada seda läbi täiendavate erandite loomist.	<u>Mitte arvestatud</u> Eelnõuga kavandatavad erisused on ette valmistatud poliitilise tahte tulemusel, seega on kõnesoleva eelnõuga kavandatavad muudatused seadusandja tahe.
2. Eelnõuga kavandatakse täiendada KodS § 6 lõikega 2 järgmises sõnastuses: „Püsivalt Eestis elamine käesoleva seaduse tähenduses on välismaalase Eestis viibimine Eesti elamisloa või elamisõiguse alusel, kui tema peamine elukoht on Eestis“ PPA hinnangul antud definitsioon ei täida oma eesmärki ning võimaldab taotleda Eesti kodakondsust isikutel, kellel on kodakondsuse taotluse esitamise ajaks Eestiga minimaalne seos. Praegu on tingimuseks seatud, et taotleja „peab olema elanud Eestis“, mis tähendab seda, et taotluse esitamise hetkel ei ole isikul kohustus Eestis elada ja hetkel seaduses nimetatud	<u>Arvestatud</u> Sätte sõnastust täpsustatud järgmiselt: <i>Välismaalane, kes soovib saada Eesti kodakondsust, peab olema elanud enne Eesti kodakondsuse saamise taotluse esitamise päeva Eestis elamisloa või elamisõiguse alusel vähemalt kaheksa aastat, millest viimased viis aastat püsivalt.</i>

<p>ajaline määr on taotleja poolt aastaid tagasi täidetud. Samuti selliste taotlejate puhul tekib küsimus ja esineb oht, kus vastavad nõuded on küll aastaid tagasi täidetud, kuid taotleja viimaste aastate elukohad näitavad, et nad elavad püsivalt teistes riikides ning nad ei planeeri oma asukohariigist Eestisse tagasi tulla.</p> <p>PPA teeb ettepaneku sõnastada ja täiendada antud elamise nõuet viisil, kus Eesti kodakondsust saavad taotleda need isikud, kes taotlemise hetkel elavad püsivalt Eestis ja kellel on vahetult enne kodakondsuse taotluse esitamist Eestis elatud püsivalt 5 aastat. Läbi selle saame tagada kindluse, et Eesti kodakondsus antakse isikutele, kellel on taotlemise hetkel tegelik ja vahetu seos Eestiga. Alaealiste laste puhul vastav tingimus on regulatsioonis kehtestatud, miks siis mitte ühtlustada menetlusi ja ka täiskasvanutel kehtestada tingimus, kus vahetult enne taotluse esitamist oleks Eestis püsivalt elatud.</p> <p>Vastava sätte muutmisevajaduse põhjendusi saab lugeda ka alt poolt punktis 1. Eesti kodakondsuse omandamise ja saamise tingimused alt.</p>	
<p>3. täiendatakse KodS § 13 lõikega 4³ järgmises sõnastuses:</p> <p>„Alla 15-aastane alaealine, kes on sündinud Eestis või kes asub kohe pärast sündi koos vanema või vanematega püsivalt Eestisse elama ja elab püsivalt Eestis, saab Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras, kui seda:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) taotlevad temale vanemad, kes sooviavalduse esitamise hetkeks on elanud Eestis seaduslikult vähemalt viis aastat ja keda ükski riik ei pea kehtivate seaduste alusel oma kodanikuks; 2) taotleb temale teda üksi kasvatav vanem või lapsendaja, kes sooviavalduse esitamise hetkeks on elanud Eestis seaduslikult vähemalt viis aastat ja keda ükski riik ei pea kehtivate seaduste alusel oma kodanikuks.“ <p>Nimetatud sätte eelnõu punktis 5 on kasutatud sõna „sooviavaldus“, kuid KodS-is läbivalt on kasutusel termin „taotlus“. Õigusselguse ja ühtlustamise eesmärgil teeb PPA ettepaneku kasutada antud sättes termini „sooviavalduse“ asemel terminit „taotlus“.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Sõnastus ühtlustatud</p>
<p>4. PPA on ka varasematel aastatel viidanud KodS-i, selle rakendusaktide ning teiste seotud õigusaktide rakendamise kitsaskohtadele ja nende täiendamise vajadustele. Siinkohal tooksime veelkord välja eelnevad ettepanekud KodS-i ja teiste õigusaktide muutmiseks, kirjeldades iga muudatuse sisu ja selle vajadust.</p>	

4.1 Eesti kodakondsuse omandamise ja saamise tingimused

PPA hinnangul hetkel KodS-i § 6-s sätestatud tingimused omavad suuresti vaid formaalset tähendust ning sisulist väärtust need endaga kaasas ei kanna.

Näiteks hetkel KodS-is sätestatud püsivalt Eestis elamise nõuet tuleb tõlgendada koosmõjus välismaalaste seaduses (VMS) sätestatuga. VMS § 6 kohaselt on välismaalase püsiv Eestis elamine välismaalase Eestis viibimine Eesti elamisloa või elamisõiguse alusel, kui tema peamine elukoht on Eestis. VMS ega KodS seejuures ei reguleeri kindlat päevade arvu, mis tõendaks taotleja püsivalt Eestis elamist (varasemalt oli selleks nõue viibida Eestis vähemalt 183 päeva aasta jooksul). Hetkel kehtivas KodS-is puudub püsivalt Eestis elamise definitsioon ja seega tuleb PPA-l rakendada VMS-is sätestatud, kuid oleme jätkuvalt seisukohal ja teeme ettepaneku sätestada KodS-i eraldi definitsioon ja konkreetset tingimused püsivalt Eestis elamise nõudele, mis aitaksid tõhusamalt tuvastada, et taotlejal on tegelik side Eestiga ja, kas taotleja järgib Eesti põhiseaduslikku korda ja teisi Eesti seadusi.

Leiame, et Eesti kodakondsuse saamiseks tuleb sätestada täpsem määratlus püsivalt Eestis elamise nõudele ja see võiks sisaldada ajalist määratlust sarnaselt VMS-is sätestatud pikaajalise elaniku elamisloa andmise regulatsiooniga (VMS § 232 lg 1 p 1), mille kohaselt peab taotleja olema elanud Eestis nõutud perioodi vahetult enne taotluse esitamist. Peame oluliseks välja tuua, et alates Venemaa poolt Ukrainas sõja alustamisest on muuhulgas tõusnud Eesti kodakondsuse taotlejate hulk selliste välisriigi kodanike poolt, kellel on kehtiv Eesti pikaajalise elaniku elamisloa, kuid, kes viimastele aastatel (aastakümnetel) elavad püsivalt välisriigis ning on viibinud viimastel aastatel Eestis vaid loetud arv päevi (s.o lühiajaliselt) ja kelle puhul seetõttu ei ole võimalik tuvastada lojaalsust Eestile ning valmisolekut Eesti seadusi ja põhiseaduslikku korda järgida.

Samuti praeguse kehtiva regulatsiooni kohaselt ei ole kehtestatud legaalsele püsivale sissetulekule vastavat kindlalt määrat. PPA teeb ettepaneku sarnaselt elamisloa taotlustega siduda ka kodakondsuse taotlejate legaalne püsiv sissetulek sotsiaalhoolekande seaduse § 131 lõike 3 alusel kehtestatud toimetulekupiiriga.

Ka on Eesti kodakondsuse taotlemise üheks tingimuseks välismaalase eesti keele oskamine vastavalt KodS §-s 8 sätestatud nõuetele. Kehtivas

Mitte arvestatud

Enne kodakondsuse saamist elab inimene Eestis elamisloa alusel ja peab vastama VMS-i tingimustele. Seega ei ole asjakohane nõuda, et ta etteulatult peab hakkama ühtlasi täitma ka KodS-i nõudeid. Samuti vt eelmise punkti juures toodud kommentaari.

Legaalsele püsivale sissetulekule kindla määra kehtestamise ettepanekust ei selgu, mis põhjusel on vaja see kehtestada ning millist probleemi see lahendab.

Eesti keele eksamile kehtivusaja määramise ning vajaduse korral korduseksamile saatmise osas selgitame, et ei pea seda vajalikuks, kuna inimene, kes on kunagi sooritanud B1 taseme eesti keele eksami, suudab üldjuhul igapäevaeluks vajalikul tasemel eesti keeles suhelda. Põhjendamatult on saata korduseksamile neid isikuid, kes on eesti keeles omandanud põhi-, kesk- või kõrghariduse, kuid kelle kooli lõpetamisest on möödas rohkem kui 5 aastat. Kui inimene on õppinud eesti keeles, ei ole tõenäoline, et tema keeleoskus kaob. See oleks põhjendamatult koormus eesti keele tasemeeksameid korraldavale HARNO-le. Samuti tuleb arvestada, et PPA ametnikel puudub pädevus ja oskus hinnata inimeste keeleoskust tasemete kaupa. Kui PPA ametnik saadab inimese põhjendamatult keeleeksamile, siis tekib küsimus, kes kannab sellega isikule kaasnud kulud ja võimalikud kahjud, samuti tõuseb PPA töökoormus selliste vaidluste lahendamise näol.

regulatsioonis ei ole aga sätestatud eksamite tulemuste kehtivuse aega ning puudub õiguslik alus nõuda eksamite uuesti sooritamist, kui PPA on tuvastanud või on kahtlus, et taotleja ei valda eesti keelt nõutud ulatuses või eksami sooritamisest on möödunud väga pikk aeg. Oleme korduvalt välja toonud, et järjest enam esitatakse PPA-le Eesti kodakondsuse taotlusi isikute poolt, kelle puhul on põhjust kahelda, et nad ei valda eesti keelt nõutud ehk piisaval tasemel ning, kes on sooritanud keele tasemeeksami rohkem kui viis aastat tagasi. PPA teeb ettepanku kehtestada tähtaeg, mis aja jooksul sooritatud keele tasemeeksami tulemusi arvestatakse Eesti kodakondsuse taotlemisel. Kui eksami sooritamisest on möödunud viis ja enam aastat ja isik soovib taotleda Eesti kodakondsust, tuleb tal Eesti kodakondsuse taotlemiseks sooritada korduv keele tasemeeksam. Sama põhimõtet tuleks rakendada ka isikute osas, kes omandasid eesti keeles põhi-, kesk- või kõrghariduse. Kui vastava eesti keelse hariduse omandamisest on möödunud rohkem kui viis aastat, siis tuleb taotlejal sooritada eesti keele tasemeeksam.

Teeme ettepaneku kehtestada KodS-i võimalus saata kodakondsuse taotleja korduveksamile varem, kui taotluse menetluse käigu ilmneb, et taotleja keeleoskus ei ole piisav taotlemaks Eesti kodakondsust. Järjest enam esineb juhtumeid, kus kodakondsuse taotleja on omandanud aastaid tagasi eesti keeles hariduse, kuid kodakondsuse taotluse menetluse käigus ilmneb, et ta ei suuda end üldse eesti keeles väljendada (s.t rääkida) ega ka kuuldust aru saada.

Lisaks peame oluliseks välja tuua, et järjest enam esineb olukordi, kus Eesti kodakondsust taotlevad isikud, kes ei valda eesti keelt nõutud (B1) tasemel ja kes ei suuda end eesti keeles ka minimaalselt väljendada. Toome siinkohal välja Tallinna Ringkonnakohtu 24.09.2025 otsuse (haldusasi 3-24-974), mis puudutab küll elamisloa andmisest keeldumist, kuid kus kohus on välismaalase eesti keele oskuse kohta leidnud järgmist: *PPA on asjakohaselt tuginenud sellele, et kaebaja ei olnud vaatamata Eestis pikka aega elamisele ning teenindussektoris töötamisele suutnud PPA otsuse tegemise ajaks omandada eesti keelt elementaarset A1-tasemest kõrgemal tasemel, ehkki eelmise elamisloa taotlemisel oli lubanud seda teha. See kinnitab, et välismaalane ei ole kohanenud Eesti eluga (integratsiooninõue) määral, mis oleks kooskõlas avalike huvidega. Avalikes huvides ei ole, et Eestisse*

<p><i>jääks VMS § 118 p-s 9 ette nähtud tähtajalise elamisloa alusel elama välismaalased, kelle peamiseks suhtluskeeleks Eestis ei ole eesti keel. PPA hinnangul peaks Eesti kodakondsuse saamisel, mis on oluliselt kaalukam riigilt saadav hüve kui elamisluba, olema riik eriti veendunud, et kodakondsuse taotleja oskab eesti keelt seaduses sätestatud nõuetele vastavalt ja mitte tõendama oma keeleoskust vaid formaalselt.</i></p>	
<p>4.2. Eesti kodakondsuse saamine ja taastamine Vastavalt KodS § 21 lg 1 p 2 Eesti kodakondsust ei anta ega taastata isikule, kes ei järgi Eesti põhiseaduslikku korda või ei täida Eesti seadusi. Kehtiv regulatsioon ei kata olukordi, kus menetluse raames võib ilmned, et "on alust arvata", et isik ei ole valmis järgima Eesti põhiseaduslikku korda või täitma Eesti seadusi. Seetõttu teeb PPA ettepaneku vaadata üle keeldumise alused ja täiendada neid viisil, kus riigil oleks võimalik ennetavalt reageerida ja ära hoida kodakondsuse andmine isikule, kelle puhul esineb oht, et ta ei ole nõus järgima Eesti põhiseaduslikku korda või täitma Eesti seadusi.</p> <p>Samuti teeme ettepaneku lisaks KodS § 21 lg 1 p 4 juba sätestatud keeldumise alusele, näha ette võimalus keelduda kodakondsuse andmisest isikutele, keda on varem kriminaalkorras karistatud ja karistused on kustunud aga, kes jätkavad uute süütegude (sh väärtegude) toimepanemist. PPA hinnangul tuleks keelduda Eesti kodakondsuse andmisest isikutele, kes jätkuvalt ei suuda käituda õiguskuulekalt ning näha ette ajaline piirang, millal ja mis tingimustel tekib õigus saada Eesti kodakondsus pärast erinevate süütegude toimepanemist.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> Ettepanek ei ole kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega. Eestis kehtib süütuse presumptsioon. Kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus. ÜRO 1948. aasta inimõiguste deklaratsiooni artiklis 11 on märgitud, et iga inimest, keda süüdistatakse mingis karistatavas teos, käsitatakse süütuna seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud avalikus kohtumenetluses, milles on talle tagatud kõik tema kaitseks vajalikud tingimused. Seega ei saa me ka kodakondsuse andmise menetluses inimesi ette süüdistada tegudes, mida nad ei ole toime pannud ja seetõttu keelduda neile kodakondsuse andmisest.</p> <p>Teise ettepaneku osas leiame, et see on kehtiva õigusega kaetud. Kui kriminaalkuriteod on kustunud, kuid isik jätkab süütegude toimepanemist, siis saab talle samuti keelduda KodS § 21 lg 1 p 4 alusel. Pärast kriminaalkuritegude kustumist toimepandud muud õigusrikkumised on inimest iseloomustavad asjaolud, mille arvestamisel ja hindamisel on võimalik keelduda kodakondsuse andmisest, kuna süüdlase isik ei võimalda seda. Konkreetse ajalise piirangu seadusega määratlemine ei pruugi olla kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, sest on vaja hinnata nii süütegude sisu kui korduvust. Ka muud süüteod on erineva kaaluga ja neid tuleb erinevalt hinnata. Tuleb eristada isikuid, kes panevad toime süütegusid süstemaatiliselt (st pidevalt ja pikema aja jooksul) ja kes juhuslikult (mõni üksik süütegu pika vahega). Samuti on vaja hinnata ka süütegude iseloomu (nt kes sõidab 50km/h alas 90km/h või kes sai karistada ühistranspordis piletitä sõidu eest).</p>
<p>4.3. Lapsele kodakondsuse andmine ekslikult Eesti kodanikuna määratletud vanema järgi</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p>

PPA hinnangul vajab KodS-is reguleerimist olukorrad, kus lapse sündimise ajal oli lapse isa Eesti kodanik ja lapse ema Eesti kodanik ei olnud. Laps määratletakse sünnijärgse Eesti kodanikuna isa kaudu. Hiljem kohtuotsuse alusel isadus lapse suhtes tühistatakse, mis tähendab seda, et tegelikult laps ei põlvne Eesti kodanikust ja PPA hinnangul lapse edaspidine määratlemine sünnijärgse Eesti kodanikuna ei ole seadusega kooskõlas. Selliseid juhtumeid esineb aastas keskmiselt 3-4.

Küsimust saab ka lahendada ka kehtiva õiguse tõlgendamise teel.

Haldusmenetluse seadusest (HMS), laste õiguste konventsioonist ja lastekaitseadusest tulenevalt tuleb alati esikohale seada lapse huvid ja lähtuda õiguspärasest ootusest. Üldiselt ei ole lapse ega avalikkuse huvides see, et lapselt kodakondsus ära võetakse. Nendele sätetele tuginedes saab sellistele lastele kodakondsuse alles jätta järgmiste sätete koostöös:

HMS § 64 lg 3: Kaalutlusõiguse teostamisel tuleb arvestada haldusakti andmise ja haldusakti kehtetuks tunnistamise tagajärgi isikule, haldusakti andmise menetluse põhjalikkust, haldusakti kehtetuks tunnistamise põhjuste olulisust ning nende seost isiku osalemisega haldusakti andmise menetluses ja isiku muu tegevusega, haldusakti andmisest möödunud aega ning muid tähtsust omavaid asjaolusid.

HMS § 66 lg 2 p 2: Haldusakti, mis andmise ajal oli õiguspärane, võib tunnistada isiku kahjuks edasiulatuvalt kehtetuks, kui haldusorganil oleks olnud õigus jätta haldusakt hiljem muutunud faktiliste asjaolude tõttu või hiljem muudetud õigusnormi alusel välja andmata ja avalik huvi haldusakti kehtetuks tunnistamiseks kaalub üles isiku usalduse, et haldusakt jääb kehtima.

HMS § 67: Usalduse arvestamine

Lõige 1 - isiku kahjuks haldusakti kehtetuks tunnistamist otsustades arvestab haldusorgan peale käesoleva seaduse § 64 lõikes 3 sätestatu ka isiku usaldust, et haldusakt jääb kehtima, avalikku huvi ja haldusaktiga koormatud isiku huvi, et haldusakt tunnistataks kehtetuks.

Lõige 2 - haldusakti ei tohi tunnistada kehtetuks isiku kahjuks, kui isik on haldusakti kehtima jäämist usaldades kasutanud ära haldusakti alusel saadud vara, teinud tehingu oma vara käsutamiseks või on muul viisil muutnud oma elukorraldust ja tema huvi haldusakti kehtima jäämiseks kaalub üles avaliku huvi haldusakti kehtetuks tunnistamiseks.

Lõige 3 - kui ülekaalukast avalikust huvist tulenevalt tunnistatakse haldusakt isiku kahjuks kehtetuks, hüvitatakse isikule varaline kahju, mis tal haldusakti kehtima jäämise usaldamise tõttu on tekkinud või kindlasti tekib.

Lõige 4 - isik ei saa haldusakti kehtetuks tunnistamisel tugineda usaldusele, kui:

	<p>1) halduskohtule haldusakti kehtetuks tunnistamiseks kaebuse esitamise tähtaeg ei ole veel möödunud, samuti haldusakti kehtetuks tunnistamise kaebuse läbivaatamise ajal;</p> <p>2) kehtetuks tunnistamise võimalus on ette nähtud seaduses või selleks on jäetud võimalus haldusaktis;</p> <p>3) isik ei ole täitnud haldusaktiga seotud lisakohustust;</p> <p>4) isik ei ole kasutanud haldusakti alusel üle antud raha või asja eesmärgipäraselt;</p> <p>5) isik oli haldusakti õigusvastasusest teadlik või ei olnud sellest oma süü tõttu teadlik;</p> <p>6) haldusakt on antud isiku esitatud ebaõigete või mittetäielike andmete alusel või pettuse või ähvardusega või muul viisil haldusorgani õigusvastase mõjutamise tulemusena.</p> <p>Lõige 5 - ebaõigete andmete esitamine ei välista usalduse arvestamist, kui ebaõigete või mittetäielike andmete esitamise on põhjustanud haldusorgan ja isik ei olnud ega pidanud olema haldusakti õigusvastasusest teadlik.</p> <p>Laste õiguste konventsiooni artikkel 3 lg 1: Igasugustes lapsi puudutavates ettevõtmistes riiklike või erasotsiaalhoolekandeesutuste, kohtute, täidesaatvate või seadusandlike organite poolt tuleb esikohale seada lapse huvid.</p> <p>Lastekaitseaduse § 5 p 3: Lapse õiguste ja heaolu tagamisel tuleb lähtuda järgmistest konventsioonis sätestatud põhimõtetest: kõigis lapsi puudutavates ettevõtmistes tuleb esikohale seada lapse huvid.</p>
<p>4.4. Mitme kodakondsuse omamise erisused</p> <p>Vastavalt KodS § 3 lg 2 Eesti kodakondsust saada või taastada sooviva isiku suhtes ei kohaldata senisest kodakondsusest vabastamise nõuet, kui isik on saanud Eesti Vabariigilt või muult Euroopa Liidu liikmesriigilt rahvusvahelise kaitse, olukord tema päritoluriigis ei ole oluliselt muutunud ning isik ei saa seetõttu senisest kodakondsusest loobuda.</p> <p>Tänaseks on ilmnenu kaasusi, kus isikud on saanud rahvusvahelise kaitse ning Eesti kodakondsuse taotlemise hetkel kohaldub neile KodS § 3 lõikes 2 sätestatud erand, kuid hiljem isikute olukorrad muutuvad ja neil tekib võimalus oma päritoluriigi kodakondsusest loobumiseks. PPA on arvamisel, et selliste olukordade ilmsiks tulekul erandi kohaldamine ei ole enam asjakohane ega ka eesmärgipärane ning sisuliselt tähendab see seda, et meil on teatud</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Seda, kas isik peab loobuma senisest kodakondsusest või ei, kontrollitakse kodakondsuse taotluse menetlemise ning Eesti kodakondsuse andmise otsustamise seisuga. Kui sellel ajahetkel on isikul kehtiv rahvusvaheline kaitse ning olukord tema päritoluriigis ei ole muutunud ja seetõttu ei saa ta loobuda senisest kodakondsusest, siis ei pea ta seda tegema. Samas ei ole asjakohane, et inimene peab ka edaspidi (võib-olla aastakümneid) pidevalt tõendama, et ta jätkuvalt ei saa eelnimetatud põhjustel Eesti kodakondsusest loobuda. Puudub mõistlik põhjus inimesi sellisel viisil teadmata aja koormata.</p>

<p>soodustatud isikute kategooriad, kelle puhul me aktsepteerime mitmik-kodakondsust ja selle seadustamist, mis on aga PPA hinnangul vastuolus kehtiva KodS-iga. Eesti kodanik ei või olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses, arvestades KodS §-s 3 sätestatud erisusi.</p> <p>Samuti teeb PPA ettepaneku sätestada ka sellistele isikutele kohustuse loobuda senisest kodakondsusest, kelle osas ilmneb hiljem, pärast Eesti kodakondsuse saamist, et isikutel on siiski võimalik enda päritoluriigi kodakondsusest loobuda. Ka on esinenud juhtumeid, kus isikul ei ole võimalik teatud juhtudel rahvusvahelise kaitse staatust tühistada, kuna tal ei ole võimalik pöörduda oma päritoluriiki kohapeale. Samas päritoluriigi saatkonna kaudu oleks tal võimalik oma senisest kodakondsusest loobuda.</p> <p>Ka on praktikas ilmnenud olukordi, kus pärast Eesti kodakondsuse saamist, on isiku rahvusvahelise kaitse staatust tühistatud, millest tulenevalt ei kohaldu tema suhtes KodS § 3 lõikes 2 sätestatud erand ning PPA teeb ettepaneku kehtestada seaduses ka sellistele isikute kategooriatele kohustuse loobuda oma päritoluriigi kodakondsusest.</p>	
<p>4.5. Ettepanek KodS § 32 lõike 3 sõnastuse muutmiseks</p> <p>PPA teeb ettepaneku muuta KodS § 32 lõike 3 sõnastust viisil, et kui Eesti kodaniku dokumendi saamiseks on esitatud teadlikult valeandmeid või võltsitud dokumente, siis jäetakse isik Eesti kodakondsuse omandanuks lugemata. Praeguse kehtiva sõnastuse kohaselt „võib jätta omandanuks lugemata“, mille kohaselt peab PPA tegema selliste isikute osas kaalutlusotsuse. Arvestades aga asjaoluga, et Eesti kodaniku dokument on saadud teadlikult pettuse teel, teeb PPA ettepaneku kehtestada säte viisil, et see oleks imperatiivne.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Praktikas võib esineda juhtumeid, kui isik esitab võltsitud dokumente enda teadmata. Nt on kellegi vanem lasknud võltsida Eesti kodakondsusesse kuulumist tõendava dokumendi ja nüüd tema täisealiseks saanud laps tuleb sellega tõendama oma Eesti kodakondsusesse kuulumist, kuid ta ei tea, et see on võltsitud dokument. Seetõttu on põhjendatud kaalutlusotsuse tegemine, mitte sätestada imperatiivne keeld jätta isik Eesti kodanikuks lugemata.</p>
<p>4.6. Ettepanek KodS § 28 sätte täiendamiseks</p> <p>Arvestades muutunud julgeoleku olukorda maailmas teeb PPA ettepaneku KodS § 28 sätete täiendamist osa, mis võimaldaks Eesti kodakondsuse ära võtmist isikute osas, kelle puhul on tõendatud isikust tulenev oht Eesti Vabariigi julgeolekule.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Eesti kodakondsuse äravõtmisel on isiku jaoks väga tõsised tagajärjed. Seetõttu on KodS-i § 28 sätestatud ka konkreetsed alused, mille esinemise korral isikult saab kodakondsuse ära võtta. Ka praegu on seal sätestatud konkreetsed kuriteod, milles süüdimõistetutelt saab kodakondsuse ära võtta.</p> <p>Ettepanekust ei selgu, milles täpselt seisneb see, et on tõendatud oht Eesti Vabariigi julgeolekule. Samuti ei selgu, kes, kuidas ja mille alusel seda tõendab ning kuidas see tõendamine erineb kehtivas õiguses sätestatust?</p>

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Pagulaste Ülemvoliniku Amet (UNHCR)	Tagasiside edastatud UNHCR e-kirja teel 08.01.2026.
<p>1. UNHCR soovib Eestil kaaluda automaatset kodakondsuse andmist kõigile Eestis sündinud lastele, kes muidu oleksid kodakondsuseta, olenemata nende vanema(te) õiguslikust staatusest ja viibimise kestusest Eestis.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Kodakondsus on inimese ja riigi vaheline tihe side, millega kaasnevad vastastikused õigused ja kohustused. Seetõttu tuleb veenduda, et inimene soovib siduda ennast ja oma last Eesti riigiga ning olla Eesti ühiskonna liige, mitte ei viibi siin ajutiselt, mis tähendab, et enne kodakondsuse saamist teatud perioodil Eestis elamine on vajalik, et selles soovis veenduda. Kui vanemad, kes on teise riigi kodanikud ja kelle laps ei saa automaatselt vanemate kodakondsust, soovivad siduda enda ja lapse tuleviku Eesti riigiga, on neil võimalus taotleda endale koos lapsega Eesti kodakondsust. Vältida tuleks olukorda, kus vanema(te)l ja lapsel on erinevad kodakondsused. Lisaks selgitame, et alates 15.-ndast eluaastast saab laps ise taotleda omale Eesti kodakondsuse.</p>
<p>2. UNHCR soovib laste kodakondsusetuse vältimiseks Eestil kaaluda KodS-ist nende sätete kaotamist, mis lubab kodakondsuseta vanemal/vanematel loobuda lapse automaatselt omandatud Eesti kodakondsusest, välja arvatud juhul, kui on eelnevalt selgelt kindlaks tehtud, et lapsel on juba mõni muu kodakondsus.</p>	<p><u>Mitte arvestatud.</u></p> <p>Kui vanemad ei ole Eesti kodanikud, ei saa ka lapsele vanemate tahte vastaselt Eesti kodakondsust peale sundida. Seetõttu on antud sellistele vanematele võimalus ühe aasta jooksul pärast lapsele sünniga automaatselt antud Eesti kodakondsusest loobuda. Kui vanema(te)lt ei ole hooldusõigust ära võetud, eeldatakse, et ta tegutseb lapse parimates huvides ning kui vanem(ad) ei soovi oma lapsele selliselt antud Eesti kodakondsust, on selleks mõjuvad põhjused.</p>
<p>3. UNHCR soovib Eestil vastu võtta vajalikud seadusandlikud muudatused, et hõlbustada määratlemata kodakondsusega isikute naturalisatsiooni ja edendada teadlikkuse tõstmist, et lahendada kodakondsusetuse probleem.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Määratlemata kodakondsusega isikutele on loodud juba kehtiva õigusega kõik võimalused Eesti kodakondsuse taotlemiseks ning neil ei ole takistusi selle taotlemisel. Samuti viiakse läbi nii eesti keele kursusi kui ka kodakondsuse eksamiks ettevalmistavaid kursusi, millest nad saavad osa võtta.</p>